

LATVIJAS BIŠKOPĪBAS PROGRAMMA
2017–2019. gadam
(iesniegts ISAMM)

2016

1. Izvērtējums par rezultātiem, kas līdz šim sasniegti, īstenojot iepriekšējo biškopības programmu (Annex 1)

Īstenojot iepriekšējo biškopības programmu un salīdzinot Lauksaimniecības datu centra (turpmāk LDC) datus 2013. gadā ar datiem 2015. gadā, biškopības nozarē vērojamas pozitīvas tendences. Kopējais saimju skaits pieaudzis par 14% un pieaudzis lielo biškopības saimniecību īpatsvars.

Par 10% samazinājies nelielo dravu skaits (dravas, kurās ir līdz 24 bišu saimēm dravā) un par 20 % pieaudzis dravu skaits, kurās ir 50-99 bišu saimes dravā. Ļoti krasi šajā periodā pieaudzis arī to saimniecību skaits, kurās ir vairāk par 150 bišu saimēm – pieaugums ir 29%.

Latvijas Biškopības biedrībā 2015. gadā bija 3 286 biedri jeb par 15% vairāk nekā 2013. gadā un to dravās bija 77 142 bišu saimes jeb 79% no LDC reģistrēto bišu saimju skaita. Bišu saimju skaits LBB biedru dravās laika posmā no 2013. gada līdz 2015. gadam pieaudzis par 18%.

2014. un 2015. gadā notika 322 semināri. Latvijas Biškopības biedrība (turpmāk LBB) katru gadu organizē biškopju pavasara konferenci un biškopju vasaras saietu, kurus apmeklē 600-1300 biškopji.

Par aktuālajiem jautājumiem tiek izstrādāti un izplatīti informatīvie materiāli. Ir izdotas brošūras: „Varrozes invāzijas ierobežošana dravā”, „Biškopības produktu primārās ražošanas vadlīnijas”, „Amerikas peru puve”, „Bišu saimes piebarošana”, „Dezinfekcija dravā”, „Bišu vasks – rašanās, ražošana, izmantošana”, „Stropi Latvijā un pasaulē”, „Bišu māšu audzēšana” un „Nektāraugi”

LBB iepērk un dala biškopjiem bez maksas preparātus un aizsarglīdzekļus to lietošanai, varrozes ierobežošanai dravās. Tiek dalīta skābeņskābe, skudrskābe un bioloģiskais preparāts. Preparāti tiek dalīti gan biškopju vasaras saietā un pavasara konferencē, gan birojā, gan semināros, kā arī tos var saņemt pie nodaļu vadītājiem, un, piesakot konsultantiem, tie tiek nogādāti biškopjiem uz dravām, lai maksimāli daudziem biškopjiem būtu iespēja šos preparātus lietot, jo ne visi var tikt uz lielajiem pasākumiem.

LBB ir izveidojusi un uztur bišu māšu audzēšanas darba informatīvo sistēmu, kā arī tiek nodrošināta bišu māšu audzēšana, iepirkšana, ataudzēšana un novērtēšana, lai biškopjiem būtu pieejamas zināmas izcelsmes bišu mātes, kas samazinātu bišu zudumus un veicinātu bišu skaita atjaunināšanu stropos.

LBB ik gadu veic medus kvalitātes analīzes. Tas tiek darīts, lai veicinātu kvalitatīva medus pārdošanu. No botāniskās izcelsmes izrietošo medus fizikāli ķīmisko īpašību analīžu rezultāti ļauj biškopjiem iegūt precīzas ziņas par medus kvalitāti un līdz ar to labāk novērtēt savu produktu tirgū. Programmas ietvaros, ņemot vērā nozares situāciju, tiek savākti medus paraugi un noteikti medus kvalitatīvie radītāji, ziedputekšņu sastāvs, antibiotiku un akaricīdu atliekvielas un smago metālu klātbūtne. Iegūto analīžu pētījumu rezultāti tiek apkopoti, un par tiem tiek informēti biškopji.

2. Metodes apraksts, ko izmanto, lai noteiktu stropu skaitu saskaņā ar Deleģētās regulas (ES) 2015/1366 2. pantu (Annex 2)

Latvijā saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem ir noteikts, ka valstī darbojas vienota centralizēta informācijas sistēma (datubāze) – lauksaimniecības dzīvnieku ganāmpulku un novietņu reģistrs, kuru uztur un administrē valsts nozīmētā iestāde – Lauksaimniecības datu centrs. Šajā datubāzē tiek pastāvīgi uzskaitīts bišu īpašnieku un turētāju skaits, un uzturēta un atjaunota informācija par bišu saimju (stropu) skaitu valstī. Biškopji informāciju par bišu saimju skaitu iesniedz katru gadu uz 1. maiju un 1. novembri. Esošā datubāze pilnīgi nodrošina bišu saimju un biškopju uzskaiti visā valstī ziemošanas periodā, ieskaitot laika periodu no 1.septembra līdz 31.decembrim, kā tas ir noteikts Komisijas Deleģētā Regulas Nr.2015/1366 2. un 3.punktā. Latvijā biškopji visas bišu saimes ieziemo sākot no septembra līdz 1.novembrim, jo to nosaka Latvijas klimatiskie apstākļi. Bišu saimes ziemošanas periodā netiek traucētas un biškopji bišu saimes uzskaita atkārtoti tikai pavasarī (uz 1.maiju), kur tiek iesniegta informācija cik daudz bišu saimes ir pārziemojušas. Normatīvais akts saskaņā ar kuru tiek veikta bišu saimju uzskaitē – Ministru kabineta 2014. gada 15. jūlija noteikumi Nr.393 „Lauksaimniecības un akvakultūras dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtība, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtība”.

<http://likumi.lv/ta/id/267611-lauksaimniecibas-un-akvakulturas-dzivnieku-to-ganampulku-un-novietnu-registresanas-kartiba-ka-ari-lauksaimniecibas-dzivnieku>

Saskaņā ar Lauksaimniecības datu centra sniegtajiem datiem, 2013. gadā bija reģistrēti 3346 biškopji ar 83 801 bišu saimi, 2014. gadā – 3211 biškopis ar 85 939 bišu saimēm, savukārt 2015. gadā valstī ir reģistrētas jau 3352 biškopji ar 95 335 bišu saimēm.

3. Biškopības nozares ražošanas un tirdzniecības struktūras izpēte (Annex 3)

Aplūkotajā laika periodā saglabājas arī iepriekš (2010.-2013. gadā) novērotā tendence pieaugt bišu saimju skaitam un saražotā medus kopapjomam, neraugoties uz to, ka medus raža no bišu saimes ir mainīga, 19-25 kg no bišu saimes (CSP un LDC dati). Tā valstī kopumā 2013. gadā ražotas 1 666 tonnas medus, 2014. gadā – 1 704 tonnas, bet 2015. gadā 1 907 tonnas medus. Līdzvērtīgi pieaug arī nozare saražotā medus vērtība. 2013. gadā valstī saražots medus par kopējo vērtību 6,5 milj. EUR, 2014. gadā – 7,10 milj. EUR (CSP dati), bet 2015. gadā kopējā medus vērtība pēc provizoriskiem aprēķiniem sasniedz 7,3 milj. EUR (LBB un LLKC dati). Līdz ar to pēdējo trīs gadu laikā saražotā medus kopējā vērtība pieaugusi vidēji par 10% gadā un tas nekādā gadījumā nav saistīts ar medus cenas pieaugumu (2014. gadā medus cena par kilogramu, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 7%, bet 2015. gadā aprēķiniem tika izmantota medus cena, kas bija par 9% zemāka nekā iepriekšējā gadā un par 2,5% zemāka nekā 2013. gadā).

Biškopības nozares struktūras izpētes kopsavilkums

	2015	2014	2013
i) Biškopju skaits	3352	3211	3346
ii) Profesionālo biškopju skaits, kuri pārrauga vairāk nekā 150 stropu	93	n.a.	70
iii) Kopējais bišu stropu skaits, kurus pārrauga profesionālie biškopji (150 stropu un vairāk):	22386	n.a.	15348
iv) Biškopju skaits, kuri apvienojušies biškopju asociācijās	3286	n.a.	2863
v) Valsts ikgadējais medus ražošanas apjoms kilogramos, kas saražots pēdējos divos kalendārajos gados pirms biškopības programmas paziņošanas apstiprināšanai	1907000	1704000	1666000
vi) Poliflorā medus cenu diapazons ražošanas vietā (vidējā cena, EUR/kg)	4,75	4,75	4,50
vi) Poliflorā medus cenu diapazons ražošanas vietā (minimālā cena, EUR/kg)	3,50	3,50	3,50
vi) Poliflorā medus cenu diapazons ražošanas vietā (maksimālā cena, EUR/kg)	6,00	6,00	5,50
vii) Nefasēta poliflorā medus cenu diapazons vairumtirdzniecībā (vidējā cena, EUR/kg)	3,10	3,00	3,05
vii) Nefasēta poliflorā medus cenu diapazons vairumtirdzniecībā (minimālā cena, EUR/kg)	2,80	2,40	2,40
vii) Nefasēta poliflorā medus cenu diapazons vairumtirdzniecībā (maksimālā cena, EUR/kg)	3,40	3,60	3,70
viii) Aplēstais vidējais medus ievākums kilogramos no stropa un gadā	20	19.82	19.88
ix) Aplēstās vidējās ražošanas izmaksas (mainīgās) par kilogramu saražotā medus (EUR)	2,90	n.a.	3,09

Salīdzinot 2016. gada aptaujas rezultātus par biškopības nozares struktūras izpēti, ar iepriekšējās aptaujas 2013. gada rezultātiem, būtiski mainījusies medus tirgus struktūra – samazinājusies tiešā pārdošana patērētājiem, nedaudz palielinājies pārdotā medus apjoma īpatsvars pārdošanā mazumtirdzniecības uzņēmumiem un ražotājiem, kā arī parādījies jauns medus realizācijas kanāls – eksports. Minētā tirgus situācija norāda uz harmonisku nozares attīstību – medus ražotāji kļūst profesionālāki, pieaug medus vairumtirdzniecības apjoms un lielle ražotāji ar saražoto produkciju neapdraud tirgus nišu, ko izmanto mazo saimniecību biškopji – tiešo pārdošanu patērētājiem.

Tirgus pārdošanas struktūra

	2015	2013
Tiešā pārdošana patērētājiem:	58%	71%
Tiešā pārdošana mazumtirdzniecības uzņēmumiem:	12%	9%
Pārdošana sagatavošanai tirgum/vairumtirgotājiem:	15%	16%
Pārdošana ražotājiem:	6%	4%
Eksportēts medus uz citām valstīm:	9%	Nav datu

Biškopības nozarē tiek ražots ne tikai medus, bet arī citi biškopības produkti: putekšņi, bišu maize, vasks, propolis, bišu māšu peru piens. 2016. gada aptaujas dati liecina, ka arī šos produktus biškopji ražo lielā apjomā. Piemēram, propolisu un bišu maizi ievāc 50% dravū, bet putekšņus – 31% procentā dravū.

Savukārt pašas nozares vajadzībām tie ražoti un tirgoti atdalaņi un bišu saimes (attiecīgi 51% un 27% atbilžu) un bišu mātes (36% atbilžu).

Citi saražotie biškopības produkti.

Vasku (tikai apmaiņai pret mākslīgām šūnām)	80,2%
Vasku (svēcēm, kosmētikai)	32,7%
Propolisu	49,6%
Bišu maizi	49,4%
Ziedputekšņus	31,3%
Peru pienu	1,9%
Citu	5,6%

Papildus biškopības nozarē tiek ražots un pārdots.

Atdalaņus	50,8%
Bišu mātes	36,4%
Bišu saimes	27,3%
Rāmīšus (apkāres)	16,7%
Šūnas	15,9%
Cita veida produkciju	26,5%

4. Dalībvalsts biškopības nozares vajadzību izvērtējums, kas veikts, pamatojoties vismaz uz iepriekšējās biškopības programmas rezultātu izvērtējumu, ja šāda programma ir bijusi, biškopības nozares ražošanas un tirdzniecības struktūras izpēti un rezultātiem, kas gūti, sadarbojoties ar biškopības nozarē reprezentatīvām organizācijām (Annex 4)

Latvijas Biškopības Biedrība (turpmāk LBB) 2016. gada februārī veica biškopju aptauju, lai iegūtu datus biškopības nozares struktūras izpētei. Pavisam sniegtas 503 atbildes. Respondenti bija biškopji ar vidēji lielām dravām – vienā dravā vidēji 37 bišu saimes.

Aplūkotajā laika periodā attiecīgi samazinājies mazo dravū īpatsvars: kopējais saimju skaits pavisam nelielās dravās (dravā ir līdz 9 bišu saimēm) samazinājies par 15%, vai arī, ja salīdzina dravas, kurās ir līdz 25 saimēm, tad šādās dravās kopējais saimju skaits samazinājies par 10%, bet krasi pieaudzis saimju skaits lielajās dravās, īpaši dravās, kur saimju skaits ir 150 bišu saimes un vairāk – tur pieaugums ir 47% un kopējais saimju skaits grupā ir pieaudzis no 15 350 bišu saimēm 2013. gadā uz 22 386 bišu saimēm 2015. gadā. Ja 2013. gadā šīs grupas saimniecībās bija koncentrēti 18% no visām valstī reģistrētajām bišu saimēm, tad 2015. gadā jau 23% bišu saimju atradās lielāko dravū grupā.

Īstenojot iepriekšējo biškopības programmu, LBB organizējusi seminārus par aktualitātēm biškopībā, jaunākajām tehnoloģijām, citu valstu pieredzi, bišu bioloģiju, darvošanu, nektāraugiem, bišu slimībām, higiēnas prasībām biškopība produkcijas ražošanā, bišu māšu audzēšanu un bišu apstrādi pret slimībām un citām biteniekām aktuālām tēmām.

Valstī pieaugot lauksaimnieciskās ražošanas apjomiem un it īpaši intensīvai lauksaimniecībai, samazinās biškopībai labvēlīgas teritorijas. Intensīvā lauksaimniecība veicina nabadzīgu agrocenožu veidošanos, turklāt intensīvā lauksaimniecības ķīmijas lietošana negatīvi ietekmē biocenozes daudzveidību, tai skaitā, dabisko apputeksnētāju populācijas. Tas būtiski palielina biškopju pārraudzīto bišu saimju lomu ne tikai kultūraugu apputeksnēšanā, bet arī visas ekosistēmas dzīvotspējas uzturēšanā kopumā.

Medusbišu eksistenci Latvijā apdraud bišu kaitēklis, ērce *Varroa destructor*. Rietumu medus bites *Apis mellifera* pasugām, ar kurām dravo Latvijas biškopji, nav rezistences mehānismu pret šo kaitēkli, kā rezultātā biškopja neaprūpēta un neārstēta bišu saime mūsu klimatiskajos apstākļos aiziet bojā 1-2 gadu laikā. *Varroa* ērce kalpo kā vektors bišu vīrus slimību ierosinātāju pārnēsāšanā. Pētījumi liecina, ka kaitēkļa kritiskie sliedzēni ar vien samazinās, un tam par iemeslu ir vīrusu, kas ierosina bišu slimības, izplatība un to virulence.

Biškopju darbs apstākļos, kad daudzas bišu saimes ir slimas ar varatozi, ir sarežģīts – pieaug saimes kopšanas izdevumi, palielinās darba laika patēriņš, un saimju apkope prasa specifiskas zināšanas. Minētais, kā arī ārstniecības līdzekļu iegāde un saimju pazeminātā produktivitāte, paaugstina produkcijas pašizmaksu un samazina dravas ienākumus. Neskatoties uz to visu, biškopība kļūst aizvien populārāka, palielinās biškopju amatieru skaits, un par biškopjiem kļūst gados jaunāki cilvēki.

Neraugoties uz biškopības nozares vērienīgajiem apdraudējumiem, saglabājas arī tās attīstībai labvēlīgas iezīmes. Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis ir labvēlīgs augstvērtīga medus iegūšanai. Mērenā klimata zonas jaukto koku meži, kas mijas ar plašiem siliem, dabiskajām un palieņu pļavām, krūmājiem, purviem un virsājiem, ir lieliska nektāraugu mājvieta. Nektāraugu daudzveidība ir galvenais priekšnosacījums ievāktā medus kvalitātei.

5. Biškopības programmas mērķu apraksts un saikne starp minētajiem mērķiem un biškopības pasākumiem, kas izvēlēti no Regulas (ES) Nr. 1308/2013 55. panta 4. punktā ietvertā saraksta (Annex 5)

Programmas mērķis ir uzlabot biškopības produktu ražošanas un tirdzniecības vispārējos nosacījumus, informēt biškopjus u.c. iesaistītās personas par jaunākajām tehnoloģijām un tendencēm biškopības attīstībā, paaugstināt biškopju zināšanu līmeni par dravošanas metodēm, par bišu slimībām, nektāraugu izvēli, un citiem priekšnosacījumiem veiksmīgas biškopības attīstībai. Kā arī, lai veicinātu kvalitatīvas biškopības produkcijas nodrošināšanu patērētājiem, ir nepieciešams veikt medus kvalitātes un citu rādītāju analizēšanu. Savukārt iepērkot zināmas izcelsmes bišu mātes, tiks veicināta bišu atjaunināšanās stropos, kā arī samazināta varrozes invāzija un ar to saistītās slimības Latvijas dravās.

Programma tiks realizēta pamatojoties uz Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem (Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulu (EK) Nr.1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr.922/72, (EEK) Nr.234/79, (EK) Nr.1037/2001 un (EK) Nr.1234/2007 un Komisijas 2015. gada 11. maija Deleģēto regulu (ES) 2015/1366, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz biškopības nozari un Komisijas 2015. gada 6. augusta Īstenošanas regulu (ES) 2015/1368, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 piemēro attiecībā uz atbalstu biškopības nozarē, kā arī pamatojoties uz Latvijā apstiprināto nacionālo normatīvo aktu 2012. gada 7. februāra Ministru kabineta noteikumi Nr.99 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu biškopībai, tā administrēšanas un uzraudzības kārtību”, kuros ir noteiktas biškopības programmas uzraudzības un novērtēšanas kārtība (turpmāk noteikumi Nr.99). Augstāk minētie normatīvie akti un noteikumi Nr. 99 ir publicēti Zemkopības ministrijas mājaslapā

<https://www.zm.gov.lv/lauksaimnieciba/statiskas-lapas/lopkopiba-un-ciltsdarbs/biskopibas-nozare?nid=588#jump>

6. Detalizēts to darbību apraksts, kuras tiks veiktas saskaņā ar biškopības pasākumiem, kas izvēlēti no Regulas (ES) Nr. 1308/2013 55. panta 4. punktā ietvertā saraksta, tostarp aplēstās izmaksas un finansēšanas plāns sadalījumā pa gadiem un pasākumiem (Annex 6)

1) Tehniskais atbalsts biškopjiem un biškopju grupām.

Pasākuma mērķis ir biškopības produkcijas ražotāju izglītošana un atbalstīšana, lai uzlabotu medus ražošanas efektivitāti, un ražošanas apstākļu kā arī paaugstinātu saražotās produkcijas kvalitāti, kā rezultātā patērētāji būtu nodrošināti ar augstas kvalitātes Eiropas Kopienas izcelsmes biškopības produktiem.

Lai palielinātu ražošanas efektivitāti, pielietojot labākus paņēmienus, biškopji ir jānodrošina ar zināšanām un informāciju. Tehniskās palīdzības ietvaros notiks teorētiskie semināri un praktiskās apmācības par jaunāko tehnoloģiju pielietošanu dravošanā, produkcijas ražošanu, bišu saimju apskati un kopšanu biškopjiem, konsultantiem, pētniekiem un brīvprātīgiem konsultantiem. Interesentiem tiks piedāvāti divgadīgie biškopju kursi, kas paredzēti iesācējiem veiksmīgas dravas izveidei un ražošanas uzsākšanai. Šādi kursi tiks organizēti sadarbībā ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti.

Tehniskās palīdzības ietvaros biškopjiem tiks nodrošinātas konsultācijas, kuras sniegs biškopības biedrības biroja darbinieki, konsultanti, pētnieki un brīvprātīgie konsultanti. Biškopības konsultantu un pētnieku galvenās darbības jomas ir bišu saimju īpašnieku praktiska mācīšana, saimju klīniskā apskate, iespējamo bišu slimību konstatēšana un ārstēšana, padomu sniegšana bišu barības bāzes pilnveidošanā un kultūraugu apputeksnēšanā, ieteikumi dravas vispiemērotākās vietas izvēlei un izvietojumam, praktiski padomi bišu saimju kopšanā, pavairošanā, biškopības produkcijas ieguvē, tās pirmapstrādē un sagatavošanā realizācijai, kā arī ekonomiskie aprēķini rentablas biškopības izveidošanai, atbilstoša biškopības inventāra, stropu tipu un telpu izvēle, kas būtu piemērotas biškopības nozares attīstībai. Konsultantu, pētnieku sagatavošana un nodrošināšana ar nepieciešamajiem darba apstākļiem, materiāliem, aprīkojumu un transportu rada iespēju konsultēt biškopjus visā Latvijā.

Notiks biškopības konsultantu mācības, lai ierobežotu slimību izplatību, tādējādi samazinot ārstniecības līdzekļu lietošanu un atliekvielu daudzumu produkcijā. Programmas darbības laikā plānoti mācību semināri konsultantiem, brīvprātīgajiem konsultantiem, pētniekiem un atbildīgajiem par biškopju grupām par tematiku, kas skar varrozes un ar to saistīto slimību apkarošanu, Latvijas un Eiropas Savienības normatīvo aktu prasības un kopējās lauksaimniecības politikas tendences attiecībā uz biškopību, medus ražošanas apstākļu uzlabošanas iespējas, lai uzlabotu medus kvalitāti un nekaitīgumu, kā arī audzēšanu un slimību profilaksi, produkcijas savākšanas un iesaiņošanas apstākļus, transportēšanu, tirgzinību un citas tēmas, kas saistītas ar biškopības nozari un ir nepieciešamas programmas mērķa sasniegšanai.

Pēc tam semināri par šādu tematiku tiks organizēti biškopjiem, lai nodrošinātu viņu profesionālo attīstību. Semināri paredzēti arī biškopjiem un citiem interesentiem, kuri nav Latvijas Biškopības biedrības vai citu biškopības organizāciju biedri.

Tā kā ar biškopību nodarbojas visā Latvijas teritorijā un pēdējos gados biškopju iesācēju skaits ir audzis, tad seminārus paredzēts organizēt visos Latvijas reģionos pēc iespējas tuvāk biškopjiem, lai piesaistītu maksimāli daudz interesentu, jo tieši mazo dravu īpašnieki tos nespēj apmeklēt, ja seminārs notiek tālu no dzīves vietas, bet daudzās mazajās dravās joprojām dravo biškopji, kuriem ir nepietiekamas zināšanas par bišu slimību apkarošanu vai arī nav iespējas sekot līdz jaunākajai informācijai un inovācijām biškopībā.

Programmas darbības laikā tiks organizēti valsts mēroga un reģionāli semināri, konferences, kongresi un kursi. Biškopji, konsultanti, brīvprātīgie konsultanti, programmā iesaistītais personāls un atbildīgie par grupām vai kooperatīviem piedalīsies reģionālajos un starptautiskajos kongresos, konferencēs, semināros unursos. Konferenču, semināru un kursu apmeklējuma galvenais uzdevums ir apmācīt personālu, konsultantus, brīvprātīgos konsultantus, pētniekus, biškopjus un atbildīgos par grupām vai kooperatīviem.

Informācijas ātrākai un efektīvākai aprītei, tiks sagatavotas un izplatītas informatīvās vēstules, uzturēta un attīstīta mājaslapa, kā arī sagatavoti dažādi informatīvie materiāli par biškopības nozares aktuālajiem jautājumiem. Informatīvos materiālus varēs saņemt jebkurš biškopis, apmeklējot programmas ietvaros, organizētos pasākumus, vai apmeklējot kādu no biškopības organizāciju birojiem.

Pasākuma efektivitātes rādītāji: noorganizētie pasākumi (semināri, kursi, konferences utt.); pasākuma apmeklētāju skaits; sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.)

2) Varrozes apkarošana.

Varroze ir nozīmīgākā bišu slimība un ekonomiski rada vislielākos zaudējumus biškopībai. Labākus rezultātus cīņā ar šo parazītu, mazinot izmaksas, un ekonomiskos zaudējumus iegūst tad, ja biškopji izprot un novērtē šīs slimības nopietnību, kā arī izprot ierobežošanas pasākumu nozīmi un prot tos pielietot. Biškopības programmas ietvaros biškopji saņems informatīvu, konsultatīvu un materiālu atbalstu varrozes un saistīto slimību apkarošanai, bet programmas ietvaros nav paredzēts finansiāls atbalsts biškopjiem varrozes apkarošanai. Galvenais uzdevums ir nodrošināt efektīvu informācijas sniegšanu biškopjiem, organizējot seminārus un nodrošinot konsultācijas, kā arī nodrošinot iespēju par brīvu izmantot varrozes apkarošanas iekārtas un nepieciešamās vielas.

Jau ilgāku laiku LBB veicina, lai Latvijas biškopji izmantotu bioloģiskās varrozes ierobežošanas metodes – organiskās skābes, ēteriskās eļļas un biotehnoloģiskās (tranu kāre). Līdz šim panākts, ka valstī vairāk nekā 50% biškopji

(COLOSS anketēšanas dati) lieto tikai bioloģiskās metodes varrozes ierobežošanā. Lai mudinātu biškopjus arvien vairāk izvēlēties bioloģiskās metodes, ir nepieciešams turpināt šo metožu aprobācijas darbu un popularizēšanu, demonstrējot dravās un semināros reālus pētījumu rezultātus, kas sasniegti Latvijas apstākļos.

LBB veiktie lauka pētījumi un monitorings 2006-2007 un 2013-2015 laika periodos atspoguļo, ka ne visas biškopju tradicionāli lietotās bioloģiskās varrozes ierobežošanas metodes dod vēlamo rezultātu Latvijas apstākļos. Lauka pētījumi arī atspoguļo, ka biškopju bieži praktizētā varrozes minimālā apstrāžu stratēģija, kas balstās tikai uz ķīmiskajām apstrādēm rudens periodā, nesniedz vēlamo rezultātu, un nereti noved pie bišu saimju bojāejas nākamā gada sezonā. Tādēļ, balstoties uz lauka pētījumiem, ir nepieciešams izstrādāt precīzas rekomendācijas biškopjiem.

Lai biškopjus iepazīstinātu ar minēto metožu pielietojumu, praksē ir nepieciešams veikt lauka pētījumus un demonstrējumus, kā arī noskaidrot kritiskos sliekšņus bišu saimēs.

Ar varrozi saistīto bišu slimību izplatības noteikšana ir apstiprinājusi, ka Latvijā ir sastopami varu pārnēsātie bišu vīrusi un tiem ir liela ietekme uz bišu saimes veselību, kā arī spēcīgas varrozes invāzijas gadījumā parādās arī problēmas ar citām infekcijas un invāzijas slimībām. Varrozes izplatīšanās veicina labvēlīgus apstākļus arī citu slimību uzliesmojumiem, tādēļ jāturpina diagnosticēt ar varrozi saistītos bišu vīrusus un noteikt šo vīrusu izplatību, kā arī jāveic citu saistīto slimību diagnostika un apkarošana, lai palīdzētu biškopjiem uzturēt spēcīgas un veselas dravas, kas samazina dažādu zāļu un ķīmisko vielu lietošanu un veicina tīru biškopības produktu ieguvu.

LBB ir iepriekšēja pieredze pētījumu veikšanā. Arī turpmākos lauka pētījumus veiks iekšējo cilvēku resursu ietvaros, sadarbojoties ar profesionāliem biškopjiem un zinātniskām institūcijām.

Pasākuma efektivitātes rādītāji: varrozes ierobežošanas līdzekļu saņēmēju skaits; sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.).

3) Pasākumi bišu skaita atjaunināšanai stropos Eiropas Savienībā.

Pasākuma ietvaros tiks izstrādātas rekomendācijas dažādu līmeņu biškopjiem, lai veicinātu bišu saimju nepārtrauktu atjaunošanos. Tiks nodrošināta bišu māšu audzēšana, iepirkšana, ataudzēšana un novērtēšana, lai biškopjiem būtu pieejamas zināmas izcelsmes bišu mātes, kas samazinātu bišu zudumus. Programmas ietvaros ir paredzēts iegādāties bišu barību un nodrošināt, ka tā tiks piegādāta ekonomiski nozīmīgākajiem un sociāli aktīvākajiem bišu māšu audzētājiem, jo kvalitatīvs ziemas barības nodrošinājums ir ļoti svarīgs tieši ciltsaimēm, lai jaunās bišu ciltsmātes labi pārziemotu un samazinātos to mirstība.

Lai nodrošinātu bišu skaita atjaunināšanu Eiropas Savienībā un stimulētu jauno biškopju pievēršanos praktiskai dravniecībai, tiek paredzēts, ka jaunus biškopjus, kuri ir ieguvuši zināšanas divgadīgos profesionālās pilnveidesursos Biškopībā, nodrošināt ar biškopju darba apģērbu vai sīko inventāru veiksmīgākai darbības uzsākšanai.

Pasākuma efektivitātes rādītāji: bišu barības un bišu māšu saņēmēju skaits; sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.).

4) Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu lietiskās pētījumu programmas biškopības un biškopības produktu jomā.

Medus kvalitātes uzlabošanu var nodrošināt, ja ir zināmi noteikti fizikāli ķīmiskie rādītāji. Latvijā medus kvalitatīvo rādītāju kontrole tiek veikta, nosakot

minimālās prasības atbilstoši Latvijas normatīvajiem aktiem par kvalitātes, klasifikācijas un marķējuma prasībām medum. Programmas ietvaros medus paraugiem noteiks ziedputekšņu sastāvu, antibiotiku un akaricīdu atliekvielas, smagos metālus un kvalitatīvos rādītājus. Par iegūtajiem pētījumu rezultātiem LBB informēs medus ražotājus, rakstot publikācijas un organizējot seminārus un diskusijas. Tas ir ļoti būtiski gadījumos, ja iegūtās analīzes ir pozitīvas, lai nekavējoties varētu risināt problēmu: meklēt cēloņu kopsakarības un to risinājumus. No botāniskās izcelsmes izrietošo medus fizikāli ķīmisko īpašību analīžu veikšana ļaus biškopjiem iegūt precīzas ziņas par medus daudzveidību, tādejādi palīdzot biškopjiem diferencēt savu produkciju ne tikai pēc organoleptiskajām īpašībām, bet gan arī pēc augu sastāva - līdz ar to piedāvāt plašāku produktu daudzveidību tirgū, dažādojot produktu cenas. Pasākumu realizācijā LBB sadarbosies ar biškopjiem, biškopju asociāciju biedriem un biškopju grupām, Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu „BIOR”, Latvijas Lauksaimniecības universitāti, kā arī trīs laboratorijām Vācijā: Intertek, SQI un Hohenheimas Universitātes Biškopības institūtu, kas specializējas biškopības produkcijas atliekvielu pētījumos.

Pasākuma efektivitātes rādītāji: medus un citu biškopības produktu analizējamo paraugu skaits; sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.); semināru/diskusiju apmeklētāju skaits.

Pasākumi un finansējums 2017. gadā

Pasākums	Paredzamie izdevumi		
	Kopā EUR	50% Latvijas finansējums, EUR	50% ES līdzfinansējums, EUR
Tehniskais atbalsts biškopjiem un biškopju grupām Kursi, semināri, konferences Biškopības pētnieku, konsultantu un biškopju mācības Tehniskā palīdzība biškopju biedrības biedriem un biškopju grupām Informācijas sagatavošana un izplatīšana biškopjiem	237471,00	118735,50	118735,50
Varrozes apkarošana Dažādu varrozes apkarošanas preparātu un metožu pārbaudīšana Varrozes apkarošanas izmaksas Demonstrējumi Publikācijas	59368,00	29684,00	29684,00
Pasākumi bišu skaita atjaunināšanai stropos Eiropas Savienībā	26266,00	13133,00	13133,00
Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu lietišķās pētījumu programmas biškopības un biškopības produktu jomā Pētījumu analīžu izmaksas, paraugu savākšana, iepakojšana un nosūtīšana, rezultātu apkopošana un publicēšana	72681,00	36340,50	36340,50
Kopā programmai	395 786,00	197893,00	197893,00

Pasākumi un finansējums 2018. gadā

Pasākums	Paredzamie izdevumi
----------	---------------------

	Kopā EUR	50% Latvijas finansējums, EUR	50% ES līdzfinansējums, EUR
Tehniskais atbalsts bīskopjiem un bīskopju grupām Kursi, semināri, konferences Bīskopības pētnieku, konsultantu un bīskopju mācības Tehniskā palīdzība bīskopju biedrības biedriem un bīskopju grupām Informācijas sagatavošana un izplatīšana bīskopjiem	237471,00	118735,50	118735,50
Varrozes apkarošana Dažādu varrozes apkarošanas preparātu un metožu pārbaudīšana Varrozes apkarošanas izmaksas Demonstrējumi Publikācijas	59368,00	29684,00	29684,00
Pasākumi bišu skaita atjaunināšanai stropos Eiropas Savienībā	26266,00	13133,00	13133,00
Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu lietišķās pētījumu programmas bīskopības un bīskopības produktu jomā Pētījumu analīžu izmaksas, paraugu savākšana, iepakojšana un nosūtīšana, rezultātu apkopošana un publicēšana	72681,00	36340,50	36340,50
Kopā programmai	395 786,00	197893,00	197893,00

Pasākumi un finansējums 2019. gadā

Pasākums	Paredzamie izdevumi		
	Kopā EUR	50% Latvijas finansējums, EUR	50% ES līdzfinansējums, EUR
Tehniskais atbalsts bīskopjiem un bīskopju grupām Kursi, semināri, konferences Bīskopības pētnieku, konsultantu un bīskopju mācības Tehniskā palīdzība bīskopju biedrības biedriem un bīskopju grupām Informācijas sagatavošana un izplatīšana bīskopjiem	237471,00	118735,50	118735,50
Varrozes apkarošana Dažādu varrozes apkarošanas preparātu un metožu pārbaudīšana Varrozes apkarošanas izmaksas Demonstrējumi Publikācijas	59368,00	29684,00	29684,00
Pasākumi bišu skaita atjaunināšanai stropos Eiropas Savienībā	26266,00	13133,00	13133,00
Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu lietišķās pētījumu programmas bīskopības un bīskopības produktu jomā Pētījumu analīžu izmaksas, paraugu savākšana, iepakojšana un nosūtīšana, rezultātu apkopošana un publicēšana	72681,00	36340,50	36340,50
Kopā programmai	395 786,00	197893,00	197893,00

7. Kritēriji, ko dalībvalstis noteikušas, lai saskaņā ar Deleģētās regulas (ES) 2015/1366 5. pantu nodrošinātu to, ka biškopības programmas nesāņem divkāršu finansējumu (Annex7)

Pasākumi, kas tiek ieviesti saskaņā ar Latvijas biškopības programmu, nevar pretendēt uz tādiem pašiem pasākumiem, ko piedāvā Lauku attīstības programma 2014. – 2020. gadam. Lauku atbalsta dienests ir akreditēta dalībvalsts maksājumu aģentūra, kura saskaņā ar attiecīgi izstrādātiem metodiskiem norādījumiem un procedūrām, kā arī ievērojot Eiropas Savienības normatīvos aktos noteiktās prasības un nacionālajiem normatīvajiem aktiem (*Ministru kabineta 2012. gada 7. februāra Noteikumi Nr.99 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu biškopībai, tā administrēšanas un uzraudzības kārtību"* (turpmāk tekstā noteikumi Nr.99) izvērtē pasākumu atbilstību Nacionālajā biškopības programmā noteiktajiem pasākumiem un to, ka biškopības programmas ietvaros īstenotie un finansētie pasākumi nesāņem divkāršu finansējumu. <http://likumi.lv/doc.php?id=243835>

Pamatojoties uz Eiropas Komisijas pieņemtajiem jaunajiem normatīvajiem aktiem - Komisijas 2015. gada 11. maija Deleģēto regulu (ES) 2015/1366, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz biškopības nozari un Komisijas 2015. gada 6. augusta Īstenošanas regulu (ES) 2015/1368, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 piemēro attiecībā uz atbalstu biškopības nozarē, tiks veikti grozījumi un papildinājumi noteikumos Nr.99.

8. Katram izvēlētajam biškopības pasākumam izmantotie darbības rādītāji (Annex 8):

1) Tehniskais atbalsts biškopjiem un biškopju grupām.

Pasākuma efektivitātes rādītāji:

- 1.1. noorganizētie pasākumi (semināri, kursi, konferences utt.);
- 1.2. pasākuma apmeklētāju skaits;
- 1.3. sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.).

2) Varrozes apkarošana.

Pasākuma efektivitātes rādītāji:

- 2.1. varrozes ierobežošanas līdzekļu saņēmēju skaits;
- 2.2. sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.).

3) Pasākumi bišu skaita atjaunināšanai stropos Eiropas Savienībā.

Pasākuma efektivitātes rādītāji:

- 3.1. bišu barības un bišu māšu saņēmēju skaits;
- 3.2. sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.).

4) Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu lietišķās pētījumu programmas biškopības un biškopības produktu jomā.

Pasākuma efektivitātes rādītāji:

- 4.1. medus un citu biškopības produktu analizējamo paraugu skaits;

- 4.2. sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.);
- 4.3. semināru/diskusiju apmeklētāju skaits.

9. Biškopības programmas īstenošanas kārtība (Annex 9)

i) par biškopības programmu pārvaldību atbildīga kontaktpunkta izraudzīšanās, ko veic dalībvalsts.

Latvijā ir viena valsts mēroga biškopju profesionālā organizācija – Latvijas Biškopības Biedrība (turpmāk tekstā LBB) www.strops.lv kura ir atbildīga par biškopības programmas ieviešanu un realizāciju biškopības nozarē. Latvijā ir nodibināta arī Profesionālā biškopju asociācija, bet, tā kā Latvijas Profesionālā biškopju asociācija savu darbību uzsāka 2012. gadā un tai joprojām ir tikai daži biedri, tad par vadošo nozares pārstāvi valstī tiek uzskatīta LBB, kurai ir nodaļas visos reģionos un tā apvieno vairāk nekā 3280 biškopjus no visas valsts. Ir izveidojušās arī vairākas LBB reģionālas biškopju organizācijas, ar kurām diskutējot ir veidota šī programma un kuras tiek iesaistītas programmas realizācijā.

Zemkopības ministrija sadarbībā ar biškopības biedrību izstrādā nacionālo biškopības programmu. Par biškopības programmas pārvaldību atbildīgā iestāde ir Latvijas Biškopības Biedrība - Adrese: Rīgas iela 22, Jelgava, LV-3004; Kontaktpersona: Padomes priekšsēdētājs - Juris Šteiselis; e-pasts juris.steiselis@strops.lv; mob. tālrunis: +371 29717111, Lauku atbalsta dienests www.lad.gov.lv - Maksājumu aģentūra, kas veic maksājumu administrēšanu – Adrese: republikas laukums 2, Rīga, LV 1981; Kontaktpersona: Departamenta direktore Olga Ziņkovska; e-pasts: olga.zinkovska@lad.gov.lv; Tālrunis: +371 67027888 un Zemkopības ministrija www.zm.gov.lv – Adrese: Republikas laukums 2, Rīga, LV-1981; Kontaktpersona: Lauksaimniecības departamenta, Lopkopības un ciltsdarba nodaļas vadītāja Ineta Lavrinoviča, e-pasts ineta.lavrinovica@zm.gov.lv; tālrunis: +371 67027528

ii) uzraudzības pārbaužu procedūras apraksts.

Pamatojoties uz Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem (Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulu (EK) Nr.1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr.922/72, (EEK) Nr.234/79, (EK) Nr.1037/2001 un (EK) Nr.1234/2007 un Komisijas 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 917/2004 par sīki izstrādātiem noteikumiem, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 797/2004 par pasākumiem, lai uzlabotu biškopības produktu ražošanas un tirdzniecības vispārējos nosacījumus), Latvijā ir apstiprināti Ministru kabineta 2012. gada 7. februāra Noteikumi Nr.99 “Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu biškopībai, tā administrēšanas un uzraudzības kārtību” (turpmāk tekstā noteikumi Nr.99), kuros ir noteiktas biškopības programmas uzraudzības un novērtēšanas kārtība. Lauku atbalsta dienests, kas ir akreditēta dalībvalsts Maksājumu aģentūra ir kompetentā iestāde, kas veic maksājumu administrēšanu un ir atbildīga par kontroli un pārbaudi uz vietas, kas tiek veikta ne mazāk kā 5% gadījumos no visiem pieteiktajiem pasākumiem. Uzraudzības pārbaužu procedūras tiek izstrādātas un īstenotas saskaņā ar noteikumiem Nr.99. <http://likumi.lv/doc.php?id=243835>

Pamatojoties uz Eiropas Komisijas pieņemtajiem jaunajiem normatīvajiem aktiem - Komisijas 2015. gada 11. maija Deleģēto regulu (ES) 2015/1366, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz biškopības nozari un Komisijas 2015. gada 6. augusta Īstenošanas regulu (ES) 2015/1368, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 piemēro attiecībā uz atbalstu biškopības nozarē, tiks veikti precizējošie grozījumi un papildinājumi noteikumos Nr.99. Grozījumi noteikumos Nr.99 tiek pieņemti Ministru kabinetā un pēc to pieņemšanas tiek publicēti oficiālā žurnālā "Latvijas Vēstnesis" un tiek publicēti Zemkopības ministrijas mājaslapā, kā arī tiek rakstiski informēti Lauku atbalsta dienests (maksājuma aģentūra) un LBB. Pēc noteikumu Nr.99 stāšanās spēkā kompetentā iestāde informēs Komisiju par veiktajiem grozījumiem.

iii) to darbību apraksts, kas veicamas saņēmējiem nepamatoti izmaksātu summu gadījumā, tostarp sankciju apraksts.

Atbalstu piešķir, administrē un uzrauga Lauku atbalsta dienests, kas ir akreditēta dalībvalsts Maksājumu aģentūra. Lauku atbalsta dienests nepamatoti veikto maksājumu gadījumos un sankcijas piemēro saskaņā ar Komisijas 2015. gada 6. augusta Īstenošanas regulu (ES) 2015/1368, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 piemēro attiecībā uz atbalstu biškopības nozarē 9.pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulu (ES) Nr. 1306/2013 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un Padomes Regulu (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1290/2005 un (EK) Nr. 485/2008 atcelšanu un Komisijas 2014. gada 6. augusta Īstenošanas regula (ES) Nr. 908/2014, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 piemēro attiecībā uz maksājumu aģentūrām un citām struktūrām, finanšu pārvaldību, grāmatojumu noskaidrošanu, noteikumiem par pārbaudēm, nodrošinājumu un pārredzamību, kā arī saskaņā ar attiecīgi izstrādātiem metodiskiem norādījumiem un procedūrām un ievērojot citos nacionālajos normatīvajos aktos noteiktās prasības.

iv) noteikumi, ar kuriem nodrošina apstiprinātās programmas publicitāti dalībvalstī.

Nacionālā biškopības programma tiek publicēta Zemkopības ministrijas mājaslapā:

https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/00/28/10/L_V_nacionala_biskop_programma.pdf

Nacionālā biškopības programma 2017-2019. gadam būs pieejama arī Latvijas Biškopības biedrības mājaslapā:

http://strops.lv/attachments/article/461/Nac_prog_16-19.pdf

v) darbības, kas veiktas, lai sadarbotos ar biškopības nozarē reprezentatīvām organizācijām.

Latvijas Biškopības biedrība sadarbībā ar vairākām, reģionālām biškopju organizācijām diskutējot, ir izstrādājusi šo biškopības programmu un kuras tiek arī turpmāk iesaistītas programmas realizācijā. Latvijā biškopju profesionālo organizāciju biedru īpašumā ir aptuveni ~ 80 % no visām valstī esošām saimēm. Programmas izstrādē piedalījās:

- LR Zemkopības ministrija;
- Latvijas Biškopības biedrība;

- Ogres Biškopības biedrība;
- Latvijas Profesionālo biškopju asociācija;
- Biedrība “Strops”.

vi) metodes apraksts, ko izmanto, lai izvērtētu rezultātus, kas gūti biškopības programmas pasākumos attiecīgās dalībvalsts biškopības nozarē.

Nacionālās biškopības programmas darbības lietderības izvērtēšanai tiek veiktas aptaujas, diskusijas, semināri, un sanāksmes ar nozarē iesaistītajām organizācijām un biškopjiem. Latvijas biškopības biedrība šīs iepriekš minētās metodes īsteno un izvērtē, un šīs metodes ir pietiekamas un sniedz nepieciešamos rezultātus nacionālās biškopības novērtēšanā, tās lietderībā un nepieciešamībā, tai skaitā tiek izvērtēti programmā ietvertie pasākumam izmantotie darbības rādītāji katram pasākumam.